

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras

Laisvės pr.60, LT-05120 Vilnius

El.p.: komitetas@lzta.lt; pasakos12@gmail.com; romualdas.povilaitis@gmail.com; .stoskus@yahoo.com

Tel.: ; 869913084; 869996923; 868843356; 8-52608939

Lietuvos Respublikos Generalinei prokuratūrai Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui Paspriešinimo dalyvių (Rezistentų) teisių komisijai

Kopijos:

Lietuvos Respublikos Prezidentui

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

Ukmergės rajono savivaldybės tarybai

Ukmergės rajono merui

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungai

Visuomenei

PRAŠYMAS

2023-08-16

DĖL NEPAGRĮSTŲ KALTINIMŲ LIETUVOS LAISVĖS GYNĖJUI, KARIUI-SAVANORIUI JUOZUI KRIŠTAPONIUI DALYVAVUS HOLOKAUSTE.

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras (jo dalyvė Lietuvos žmogaus teisių asociacija), gavo partizano Juozo Krikštaponio-Krištaponio biografijos tyrinėtojo kraštotyrininko Vytenio Aleksandraičio (toliau – **Tyrinėtojas**) informaciją dėl Lietuvos žydų bendruomenės raginimo nukelti J. Krikštaponio paminklą ^[1].

Tyrinėtojas teigia, kad Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kuklianski (toliau – **LŽB pirmininkė**) siekia spekuliuoti Holokausto tragedija, prašydama nukelti paminklą lietuvių tautos didvyriui, kuris išreiškė protestą prieš nacius ir nuo jų nukentėjo. LŽB pirmininkės viešai skleidžiamas kaltinimas **J. Krikštaponiui dėl dalyvavimo gyventojų žudynėse Baltarusijoje prieštarauja faktinėms aplinkybėms, nes tuo metu J. Krikštaponis kalėjo Kauno kalėjime**. Tyrinėtojo teigimu, LŽB pirmininkė klysta ir galimai skelbia netiesą:

1. Pirmiausia LŽB pirmininkė teigia, jog J. Krikštaponio dalyvavimas Holokauste yra neginčijamas, esą tai įrodo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro (LGGRTC) surinkti dokumentai“. Tačiau šiuos dokumentus yra atmetusi Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra (toliau – **Prokuratūra**) raštu 2015-01-22 Nr. 17.2-829, nurodžiusi, jog tokiam kaltinimui trūksta objektyvių duomenų (*..nesant konkrečių objektyvių duomenų*). Šį argumentą Prokuratūra nurodo rašte, adresuotame ir Lietuvos Laisvės kovotojų sąjungai (raštas pridedamas).
 - a. Be to, Paspriešinimo dalyvių (Rezistentų) teisių komisijos (toliau - **Komisija**) 2014-12-17 posėdyje (protokolas Nr.2PD-8 (231), dalyvaujant Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo skyriaus vedėjai Danutei Selčinskajai, vienbalsiai buvo nutarta ne tik pasiūlyti LGGRTC generaliniam direktoriui kreiptis į Prokuratūrą su prašymu ginti viešąjį interesą ir, esant pagrindui, paduoti skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui dėl kario savanorio teisinio statuso pripažinimo Juozui Krikštaponiui (Krištaponiui) po mirties panaikinimo, atsiradus archyviniais dokumentams (dviejų asmenų KGB duotiems parodymams) su juose užfiksuotais nusikaltimo žmoniškumui požymiais. Buvo pasiūlyta įpareigoti LGGRTC

¹ <https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2023/08/03/news/lietuvos-zydu-bendruomene-vel-ragina-lggrtc-nukelti-j-krikstaponio-paminkla-27901957>

Genocido ir rezistencijos tyrimo departamentą bei Specialiųjų tyrimų skyrių atlikti papildomą archyvinių ir kitokių duomenų paiešką bei ištirti J. Krikštaponio (Krištaponio) 1941 m. įvykdytus individualius veiksmus, siekiant nustatyti, kodėl suimti ir tardomi 2 (12)-ojo Pagalbinės policijos tarnybos apsaugos bataliono nariai neliudijo prieš J. Krikštaponį (Krištaponį) 1948–1949 metais, o vėlesni parodymai prieš J. Krikštaponį **nenuteisto asmens** duoti tik 1961 metais.

- b. Komisija LGGRTC pasiūlė atlikti papildomą tyrimą, pateikti Prokuratūrai papildytą istorinę-archyvinę pažymą su visais žinomais J. Krikštaponį (Krištaponį) charakterizuojančiais duomenimis (protokolo kopija pridedama).

Pasiūlyti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generaliniam direktoriui įpareigoti Genocido ir rezistencijos tyrimo departamentą ir Specialiųjų tyrimų skyrių atlikti papildomą archyvinių ir kitokių duomenų paiešką bei ištyrimą apie J. Krikštaponį (Krištaponio) 1941 m. įvykdytus individualius veiksmus nustatant, kodėl suimti ir tardomi 2 (12)-ojo Pagalbinės policijos tarnybos apsaugos bataliono nariai neliudijo prieš J. Krikštaponį (Krištaponį) 1948–1949 m., o pirmieji parodymai **nenuteisto asmens** duoti tik 1961 m.

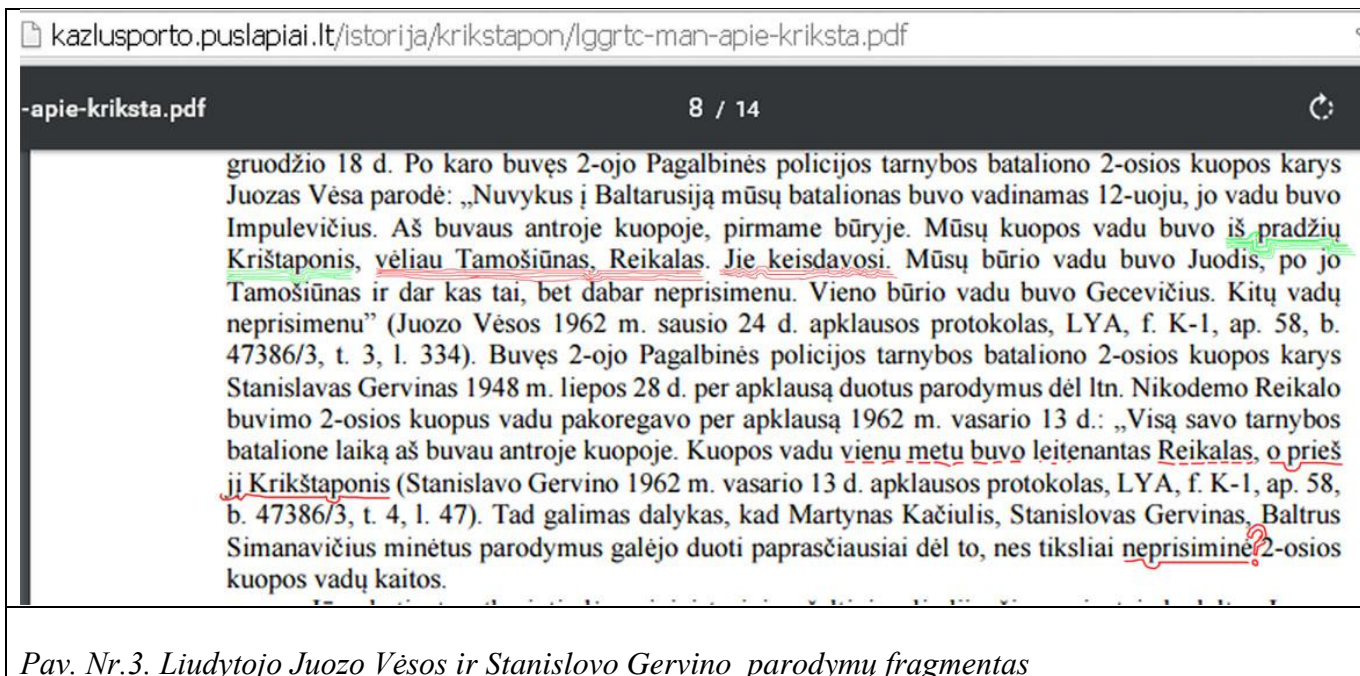
Atlikus papildomą tyrimą, Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai pateikti papildyta istorinę-archyvinę pažymą su visais žinomais J. Krikštaponį (Krištaponį) charakterizuojančiais duomenimis. Balsavimo rezultatai: už – 8, prieš – 0.

Pav. Nr.1. Ištrauka iš 2014-12-17 posėdžio protokolo Nr.2PD-8 (231)

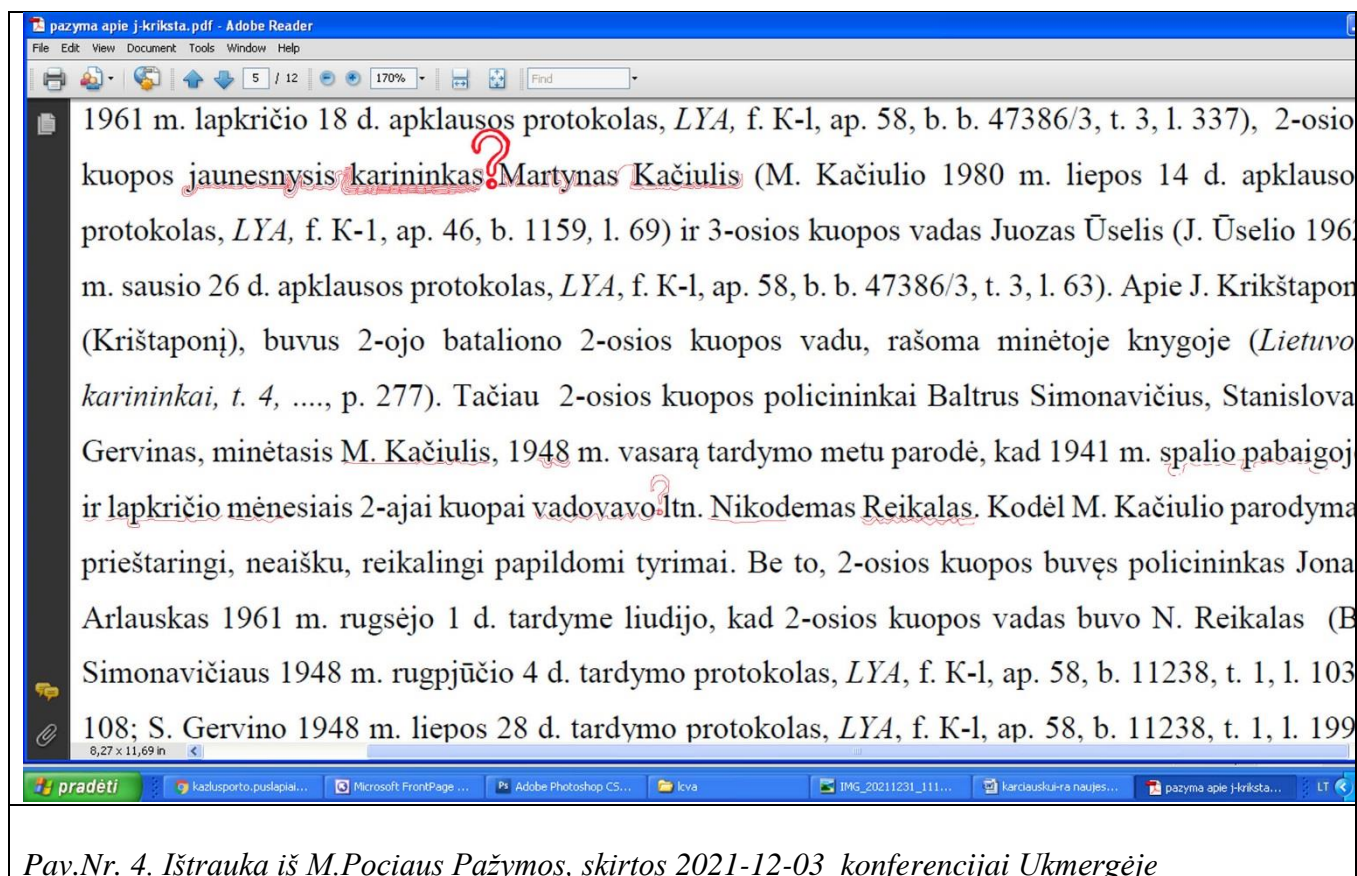
2. Tyrinėtojas reiškia abejones dėl **nenuteisto asmens** vėlesnių parodymų, kuriuos pastarasis davė 1961 metais, t.y. po dviejų dešimtmečių. Dėl pastarosios priežasties, jo teigimu, „**nenuteistasis liudininkas**“ negali būti laikomas patikimu, nes kaltinimo dokumentuose liudytojas Marius Kačiulis 1949 metais tariamai J. Krikštaponio vadovaujamos kuopos vadu minėjo Nikodemą Reikalą, o 1962 m. ir 1982 metais jis pakeitė parodymus, nurodydamas neva kuopai vadovavo J. Krikštaponis.
3. Tyrinėtojo teigimu, abejonės kyla dėl to, kad daug laiko prabėgus nuo minimų įvykių, šis „liudininkas“, būdamas garbaus amžiaus gali suklysti dėl nusilpusios atminties - minėti abu aukšti-liekni vadai jam galėjo atrodyti panašūs. Pvz., 1948 m. liepos 8 d. apklausoje liudytojas Martynas Kačiulis parodė, kad „**Reikalas, leitenantas, 2-osios kuopos vadas, ginkluotas pistoletu, kur dabar, nežinau**“ (1948 m. liepos 8 d. apklausos protokolas, LYA, f. K-1, ap. 58, b. 11238/3, t. 1, l. 1. 278). Per kitą apklausą liudytojas Martynas Kačiulis parodė, kad: „**2-osios kuopos vadas – leitenantas Reikalas, 36-37 metų ir kur jis dabar nežinau. Dalyvavo suimant ir šaudant tarybinius piliečius Baltarusijos SSR**“. (1948 m. liepos 16 d. apklausos protokolas, LYA, f. K-1, ap. 58, b. 11238/3, t. 1, l. 1. 283)

karininkai, t. 4, ..., p. 277). Tačiau 2-osios kuopos policininkai Baltrus Simonavičius, Stanislovas Gervinas, minėtasis M. Kačiulis, 1948 m. vasarą tardymo metu parodė, kad 1941 m. spalio pabaigoje ir lapkričio mėnesiais 2-ajai kuopai vadovavo ltn. Nikodemas Reikalas. Kodėl M. Kačiulio parodymai prieštaringi, neaišku, reikalingi papildomi tyrimai. Be to, 2-osios kuopos buvęs policininkas Jonas Arlauskas 1961 m. rugsėjo 1 d. tardyme liudijo, kad 2-osios kuopos vadas buvo N. Reikalas (B. Simonavičiaus 1948 m. rugpjūčio 4 d. tardymo protokolas, LYA, f. K-1, ap. 58, b. 11238, t. 1, l. 103-108; S. Gervino 1948 m. liepos 28 d. tardymo protokolas, LYA, f. K-1, ap. 58, b. 11238, t. 1, l. 199-206 a. p.; M. Kačiulio 1948 m. liepos 8 d. ir 16 d. tardymo protokoliai, LYA, f. K-1, ap. 58, b. 11238, t. 1, l. 278, 283 a. p.; Jono Arlausko 1961 m. rugsėjo 1 d. tardymo protokolas, LYA, f. K-1, ap. 58, b.

Pav.Nr.2 Iš LGGRTC archyvo. M.Pociaus pažymos, skirtos 2021-12-03 konferencijai Ukmergėje

4. Svarbi aplinkybė, kad J.Krikštaponio biografijos tyrinėtojas M. Pocius, siekdamas nepagrįstai sureikšminti šio nenuteisto asmens liudytojo **Mariaus Kačiulio** kompetenciją, subjektyviai savo Pažymeje šį asmenį buvusį **jaunąjį karį, neturėjusio netgi eilinio kario laipsnio, savo iniciatyva paverčia „karininku“**, privalėjusiu „gerai pažinoti J. Krikštaponį“.

5. Be to Tyrinėtojas pažymi, jog LGGRTC 2014-12-19 raštu Nr.13R-30 Prokuratūrai pateikė siūlymą kreiptis į Vilniaus apygardos administracinę teisumą dėl kario savanorio teisinio statuso pripažinimo Juozui Krištaponiui (Krištaponiui) po mirties panaikinimo iškart po minėtos komisijos posėdžio, t.y. po 2 dienų. Tyrinėtojo nuomone, per 2 dienas neįmanoma buvo įvykdyti Komisijos siūlymo atlikti papildomą archyvinių ir kitokių dokumentų paiešką bei pateikti Prokuratūrai papildytą istorinę-archyvinę pažymą,

atsakant į Komisijos klausimą, kodėl suimti ir tardomi bataliono nariai (2-osio kuopos policininkai) neliudijo prieš Krikštaponį (Krištaponį) 1948-1949 m. o pirmieji parodymai nuteistojo asmens duoti tik po dviejų dešimtmečių - 1961 m., juolab, kad į šį klausimą nėra atsakyta iki šių dienų. Šios Komisijos klausimo ignoravimas leidžia daryti prielaidą, kad LGGRTC sąmoningai siekia neteisingos tyrimų eigos.

6. Tyrinėtojo nuomone, vien LGGRTC 2014-12-19 rašto Nr.13R-30 pavadinimas „DĖL JUOZO KRIKŠTAPONIO (KRIŠTAPONIO) VEIKLOS NACIŲ OKUPACIJOS METAIS“ įrodo, jog LGGRTC slepia faktą, kad J. Krikštaponis nukentėjo nuo nacių. Jo teigimu, istorikas A. Rukšėnas neabejotinai šį faktą žinojo, kadangi yra šį faktą patvirtinantys dokumentai, pateikti su kitais dokumentais Prokuratūrai (27-tuoju dokumentu yra pateiktas NKVD generolo Kapralovo raštelis, kuriame nurodyta, jog J. Krikštaponis nukentėjo nuo nacių).

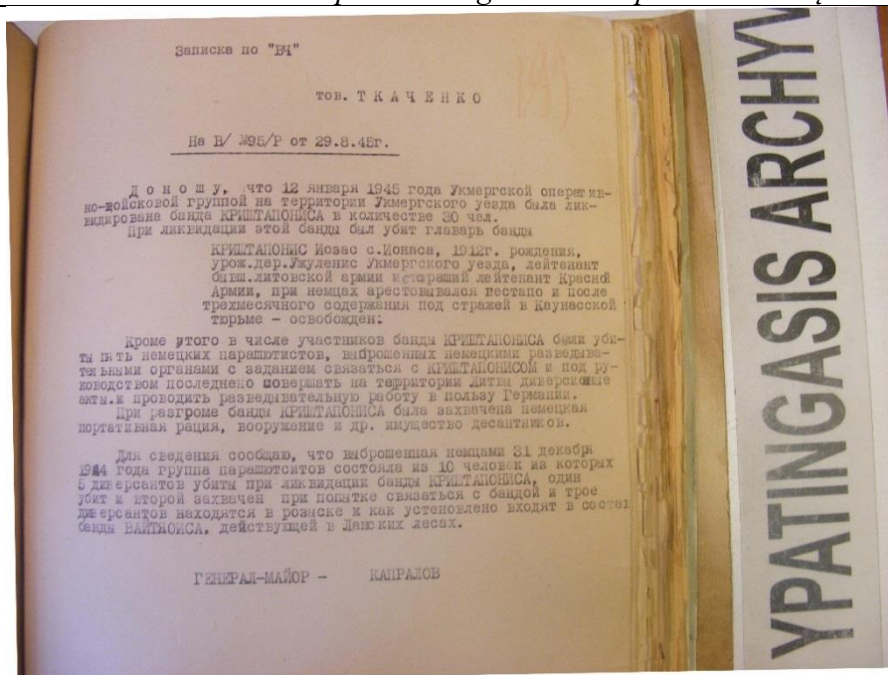
- kalba) (LYA, K-1, ap. 58, b. 47745/3, t. 1, l. 139-144) – 7 lapai;
24. 1941 10 21 vokiečių 11-ojo rezervinio policijos bataliono pranešimo apie specialias priemones Minske 1941 m. nuo spalio 14 iki 21 d. (vertimas iš vokiečių kalbos) (LYA, f. K-1, ap. 58, b. 47745/3, t. 1, l. 145-149) – 5 lapai;
25. 1941 10 21 vokiečių 11-ojo rezervinio policijos bataliono pranešimo apie specialias priemones Minske 1941 m. nuo spalio 14 iki 21 d. (vokiečių kalba) (LYA, f. K-1, ap. 58, b. 47745/3, t. 1, l. 150-154) – 5 lapai;
26. 1945 02 20 pažymos apie Krištaponio būrį (LYA, f. K-41, ap. 1, b. 1757, l. 54-57) – 4 lapai;
27. Gen. mjr. Kapralovo raštelio per vyriausybinių ryšių draugui Tkačenkai, LYA, f. K-21, ap. 1, b. 49, l. 199) – 1 lapas;
28. 1941 10 06 įsakymo 2-ajam Pagalbinės policijos tarnybos batalionui Nr. 42 (LCVA, f. R-1444, ap. 1, b. 3, l. 159-163) – 9 lapai.

Generalinė direktorė

Teresė Birutė Burauskaitė

Alfredas Rukšėnas, tel. (8-5) 266 15 19

Pav.Nr.5. LGGRTC dokumento nuoroda apie NKVD generolo Kapralovo raštelį

Pav. Nr.6. NKVD generolo Kapralovo 1945-08-29 raštas. Jame nurodoma, kad J. Krikštaponis buvo vokiečių GESTAP-o kalinamas.

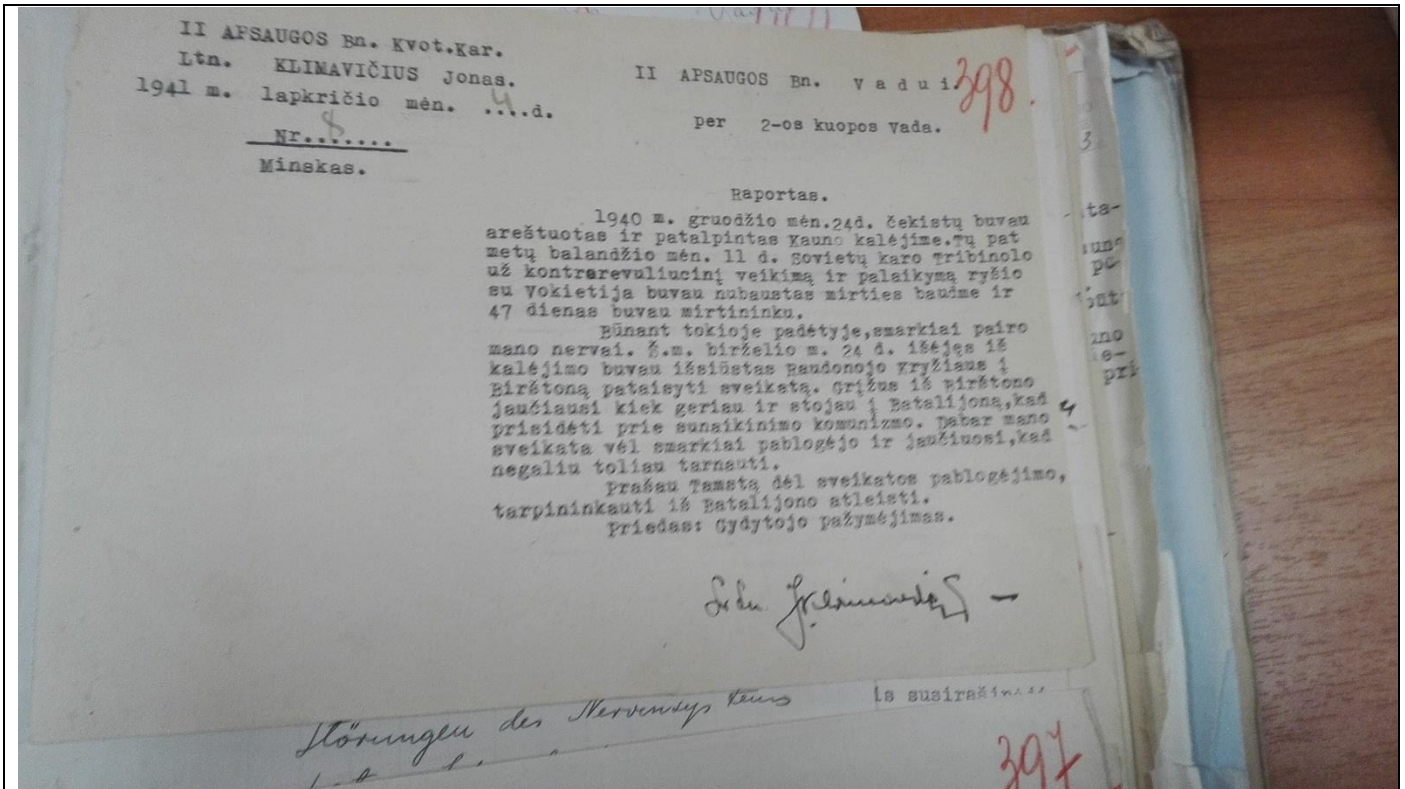
7. Be to, aplinkybes, kad Juozas Krikštaponis nukentėjo nuo nacių ir buvo atsidūręs nacių valdomame Kauno kalėjime patvirtina viešai prieinama informacija „Wikiwand“ enciklopedijoje (https://www.wikiwand.com/lt/Juozas_Krik%C5%A1taponis) ir Vikipedijoje (https://lt.wikipedia.org/wiki/Juozas_Krik%C5%A1taponis). Šiuose tinklalapiuose yra nuorodos į dokumentus (LYA, f. k-21, ap. 1, b. 49, l. 199), kurie saugomi LGGRTC Ypatingajame archyve. Tyrinėtojai neaišku, kodėl LGGRTC nutyli ir savo tinklalapyje iki šiol slepia J.Krikštaponio nukentėjimo nuo nacių faktą (<http://www.genocid.lt/centras/lt/653/a/>).
8. Tyrinėtojas atkreipia dėmesį, kad mėgindamas ginti Lietuvos laisvės kovų didvyrio reputaciją, pateikė komisijai bei į ją asmenis delegavusioms organizacijoms informaciją apie vieno komisijos nario istoriko M. Pociaus (deleguoto nuo Lietuvos Istorijos instituto) padarytas itin šiurkščias klaidas publikacijose apie J. Krikštaponį [2]. Tyrinėtojo teigimu, yra su J.Krikštaponiu susijusių dokumentų nuotraukų, kurių minėtas istorikas net neieškojo ir nematė, nes, galimai nesinaudojo Lietuvos centrinio valstybinio archyvo (LCVA) Fondo R1444 Aprašo 1 Bylos 2-os ir Bylos 18-tos – **jujų DOKUMENTŲ PANAUDOJIMO LAPE** M.Pociaus pavardės nėra). Tai rodo, jog **informacija apie J.Krikštaponį buvo renkama neprofesionaliai, ir ji negali būti laikoma patikima**. Šiuo atveju LGGRTC kreipdamasis į Prokuratūrą dėl savanorio statuso panaikinimo asmeniui, kuris yra nukentėjęs nuo nacių, elgiasi nesąžiningai. Pastarąjį argumentą Tyrinėtojas grindžia tuo, kad su J. Krikštaponiu kalėję komunistai nurodo jo suėmimo-kalinimo laikotarpį - 1941 metus, nes tik tais vokiečių okupacijos pradžios metais buvo masiškai suiminėjami komunistai.
9. Pažymėtina, kad istorinį tyrimą dėl J.Krikštaponio atlikęs M.Pocius 2021-12-03 Ukmergėje vykusioje konferencijoje „**Viešų diskusijų renginys „Komplikuotos biografijos tarp istorijos, atminties, politikos ir teisės“**“ [3] teigė, esą neturi pagrindo viešai skleidžiami gandai, kad Krikštaponis negalėjo dalyvauti žudynėse, nes 3 mėnesius buvo kalinamas GESTAP-o. M.Pocius teigimu, jis kalėjo jau demobilizuotas nuo 1942 m. rugsėjo iki 1944 m. liepos. Šis M.Pocius argumentas neparemtas jokiais įrodymais, ir dėl to laikytinas šio asmens nuomone, kuri negali būti laikoma patikima pirmiausia dėl to, kad **jei J. Krikštaponis būtų „demobilizuotas“, tai generolas S. Raštikis neturėtų jokios pareigos ir teisės rūpintis dėl CIVILIO asmens išlaisvinimo iš kalėjimo**, kurią tą jo rūpestį ir pagrindžia Jono Klimavičiaus GESTAP-ą apgaulinėjantis Raportas“ (pridedamas).
10. Esminės abejones dėl tyrinėtojų kompetencijos ir objektyvumo kelia aplinkybė, kad pastarieji tyrinėdami J.J.Krikštaponio biografiją, pamiršta (o gal sąmoningai ignoruoja), kad karo metu faktinės aplinkybės visada buvo keičiamos ir slepiamos. Tokia taktika visais laikais ir visada yra naudojama siekiant suklaidinti priešus. Akivaizdus to įrodymas yra A. Impulevičiaus ir J. Klimavičiaus GESTAP-o apgaulinėjimas jų Raporte siekiant J. Krikštaponį išlaisvinti iš kalėjimo (Raporto archyvinis adresas (2 LCVA, f. R-1444, ap.1, b. 18, l. 398 a. p.)). Pastarąjį teiginį įrodo ir II apsaugos Bn. Kvot. Kar.Lt. Jono Klimavičiaus 1941-11-04 raportas Nr. 8 II Apsaugos Bn. vadui, kuriame J.Klimavičiaus teigia, jog 1940 m.12-24 buvo čekistų areštuotas, patalpintas Kauno kalėjime ir nuteistas mirties bausme, dėl ko jam smarkiai paio nervai (J.Klimavičiaus dėl sveikatos prašo iš batalijono atleisti) [4]. Tačiau Raporte prašyta netiesa, nes 1941-05-13 J.Klimavičiui skirta mirties bausmė buvo pakeista 10 m. lagerio. Akivaizdu, kad J. Klimavičius savo bataliono vadą A. Impulevičių apgaulinėti negalėjo, nes jie abu kalėjo viename kalėjime ir abu kartu buvo per 1941 -ųjų Birželio sukilimą išlaisvinti. O tai reiškia, kad minėta netiesa raporte turėjo vienintelį tikslą - GESTAP-ui apgauti, tam, kad J. Krikštaponis būtų išlaisvintas iš kalėjimo.

² <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/sasajos/index-komisijoms.htm>

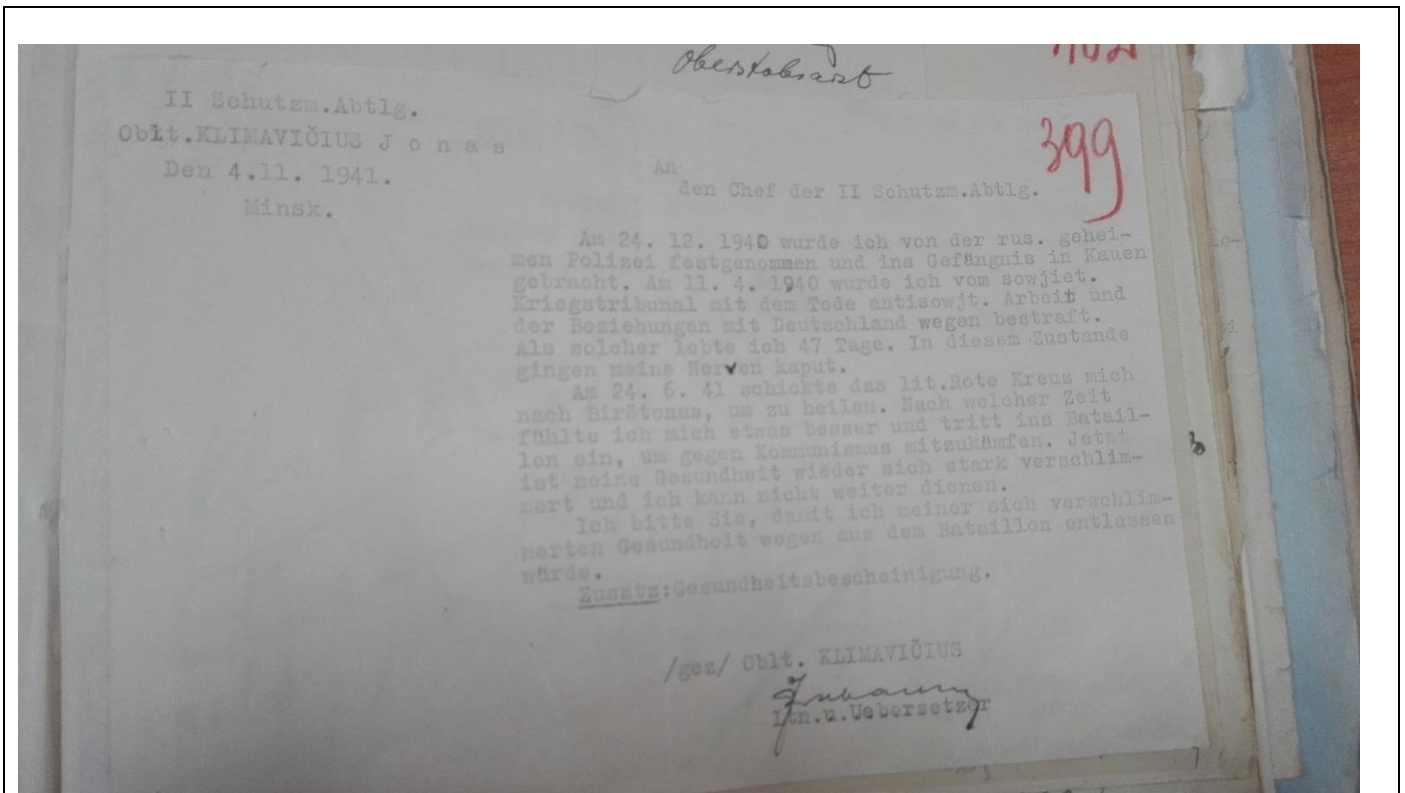
³ https://www.youtube.com/watch?v=2vb_tQeM1Nw&t=2620s

⁴ http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/lcva/IMG_20211231_102053.jpg

[5]. Kad minėtas raportas buvo skirtas vokiečių okupacinei valdžiai apgauti, įrodo to paties raporto vokiškai rašytas tekstas byloje 399- lapas [6].

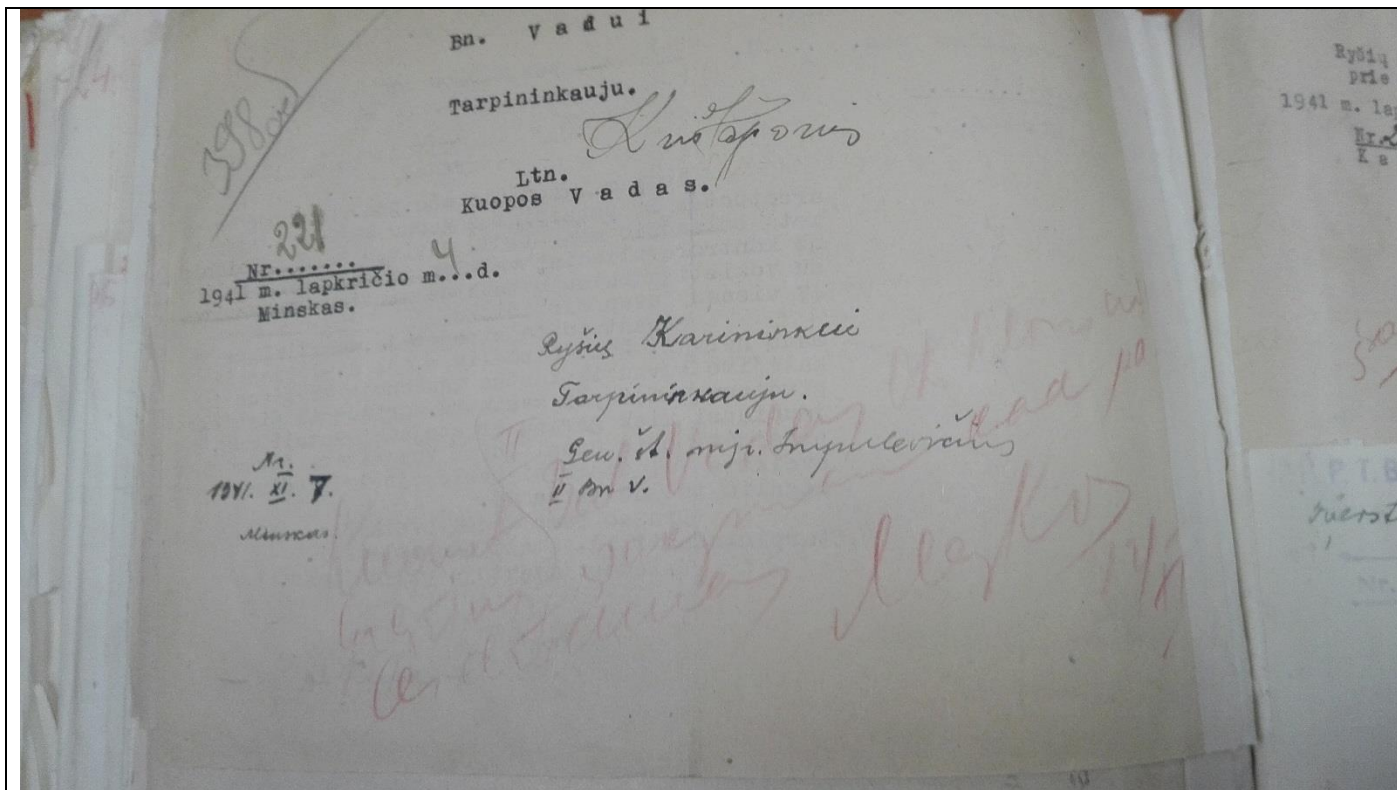
Pav.Nr.7. Jono Klimavičiaus 1941-11-04 raportas Nr. 8 II Apsaugos Bn. vadui

Pav. Nr.8. 1941-11-04 raportas vokiečių kalba

⁵ <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/lcva/klimaviciai-jonai-d.jpg>

⁶ http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/lcva/IMG_20211231_103354.jpg

Pav.Nr.9. Tarpininkavimas Nr.221

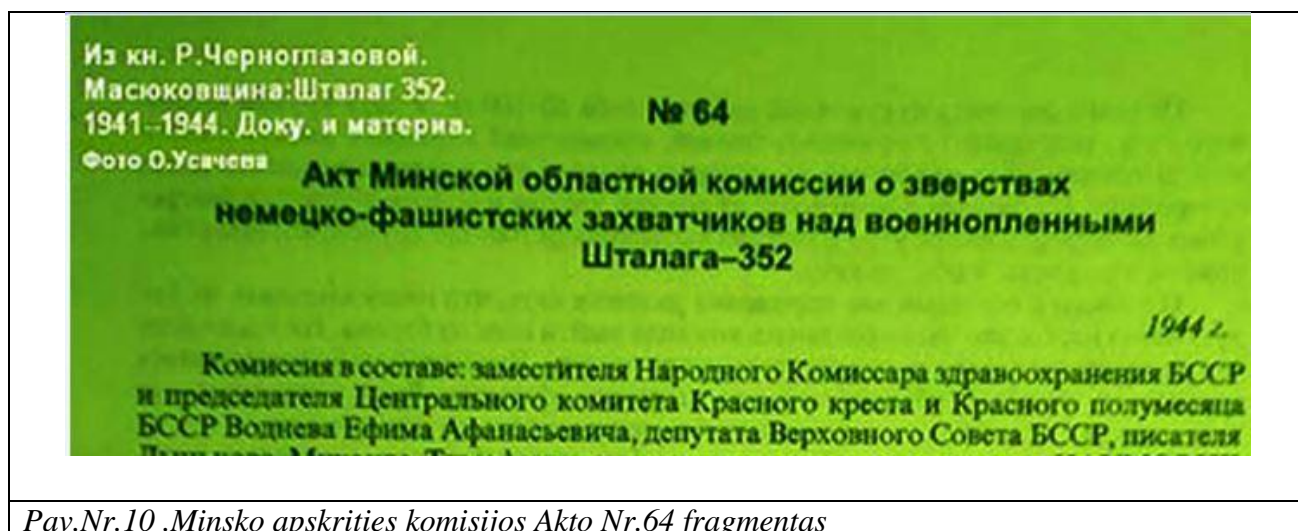
11. Akivaizdų apgaudinėjimą įrodo 1941-11-04 Tarpininkavimas Nr. 221 („398 об“ - manytina „обратная сторона“ - antroji pusė), pasirašytas kitoje dokumento pusėje tam atvejui, kad jeigu GESTAP-o nepavyktų apgauti, t. y. jeigu naciai nustatytų, jog J. Klimavičius yra J. Ūselio pavaduotojas, tai J. Krikštaponiui nekiltų atsakomybė prieš GESTAP-ą (parašas turi būti tik vienoje rašto pusėje). Pažymėtina, kad to meto raštvedyboje tarpininkavimai kitoje rašto pusėje niekada nebuvo rašomi - vietos tarpininkavimui užteko ir šalia Raporto teksto. Be to Raporto teksto formatas neproporcingai sumažintas (dvigubai). Tokie svarbūs dokumentai (Raportai) su ilgu paaiškinimu nerašomi siekiant sutaupyti popierių. Tokią GESTAP-o apgavystę, tikėtina, galėjo pasiūlyti net ir pats teisę išmanantis J. Krikštaponis. Kadangi A. Impulevičius minėtą raportą vizavo po 3-jų – 4-ių dienų su ištaisymu, tokio laiko (suvažinėti iš Minsko į Kauną ir atgal) pilnai pakako, kad minėtas tarpininkavimas J.Krikštaponio būtų pasirašytas Kauno kalėjime.
12. Tyrinėtojo teigimu, LGGRTC slepia ir kitą faktą, kad J.Krištaponis turėjo teisinį išsilavinimą bei aukštą sportinį meistriškumą. Minėta aplinkybė įrodo, kad LGGRTC viešai pateikta informaciją apie J.Krikštaponį yra selektyvi, kad LGGRTC nėra suinteresuotas ginti šio didvyrio reputaciją, bet galimai šališkai ir tendencingai nepatikimų istorikų darbais siekia apkaltinti mirusį-žuvusį žmogus lietuvių tautos didvyrį, kuris pats nebegali apsiginti.
13. Be to, apie tendencingus M. Pocius ir R. Rukšėno tariamus istorinio tyrinėjimo darbus, dėl nesuprantamų priežasčių klaidinant visuomenę 2021-12-03 Ukmergėje vykusioje konferencijoje dėl J.Krikštaponio asmens, Tyrinėtojas yra aprašęs ir pateikęs informaciją internetinėse nuorodose [7]; [8]; [9].
14. Akreiptinas dėmesys ir į kitus tikrovės iškraipymus formuojant visuomenės nuomonę apie lietuvių tautos didvyrį J.Krištaponį. Pvz. 2018 Vyriausybės kanclerio pavaduotojas Deividas Matulionis remdamasis

⁷ <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/sasajos/index-komisijoms.htm>

⁸ https://www.youtube.com/watch?v=2vb_tQeM1Nw&t=2620shttp://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/lcva/IMG_20211231_102053.jpg

⁹ http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/lcva/IMG_20211231_103354.jpg

”liudininkais“ akcentavo karo belaisvių žudymus, kuriuos minėti M.Pocius ir R.Rukšėnas mini Miško stovyklą (Masiukovščinoje už Minsko į vakarus) -joje masinių žudynių 1941 m. spalio viduryje būti negalėjo, nes jos buvo liepos mėnesį, o spalio mėnesio viduryje tos žudynės vyko Miesto stovykloje (pridedamas aktas Nr.64) [10].

Pav.Nr.10 .Minsko apskrities komisijos Akto Nr.64 fragmentas

15. Prieštaringi teiginiai M. Pocius publikacijoje (22 psl.), kurioje jis nurodo žurnalisto A. Ališausko straipsnį, kur cituojamas Bagnapolio kaimo gyventojas Julijonas Čėponis, raštu paliudijęs, kad J. Krikštaponį visi žinojo kaip sąžiningą ir garbingą žmogų, kad kartą jie Bagnapolio palaukėse nušovė du vokiečių kareivius. Jau kitą dieną trijų Bagnapolio ūkininkų trobesius apsupo galybė vokiečių kareivių. Septyniolika žmonių suvarę prie klėties ir liepė jiems stovėti. Vokiečių kareiviai laukę savo vado įsakymo sudeginti viską. Tuo metu vienas iš žmonių nubėgęs tiesiai pas Krikštaponį Juozą, kuris per visą karą gyveno savo tėvų sodyboje. J. Krikštaponis gerai mokėjęs vokiečių kalbą išgelbėjo žmones, kuriuos buvo nuspręsta sunaikinti [11]. Vis dėlto nepaisant J.Krištaponiui palankių liudijimų, M.Pocius remdamasis ne įrodymais, o subjektyviais samprotavimais, nuteisia J.Krištaponį dalyvavus civilių žmonių žudynėse. Pastaroji aplinkybė įrodo šio J.Krištaponio biografijos tyrinėtojo šališkumą ir nesąžiningumą.

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras (LŽTKC), susipažinęs su Tyrinėtojo pateiktais įrodymais, sutinka, kad didelė dalis jų kelia abejones dėl LGGRTC keliamų J.Krikštaponiui (Krištaponiui) kaltinimų pagrįstumo:

1. LŽTKC nėra suprantama priežastis, kodėl LGGRTC vengė vykdyti Komisijos 2014-12-17 posėdžio siūlymą - atlikti papildomą archyvinių ir kitokių duomenų paiešką bei jų ištyrimą apie J. Krikštaponio (Krištaponio) 1941 m. įvykdytus individualius veiksmus nustatant, kodėl suimti ir tardomi 2 (12)-ojo Pagalbinės policijos tarnybos apsaugos bataliono nariai neliudijo prieš J. Krikštaponį (Krištaponį) 1948–1949 metais, o pirmieji parodymai **nenuteisto asmens** yra gauti **tiktai po dviejų dešimtmečių**, t.y. 1961 metais (šios aplinkybės iki šiol nėra išsiaiškintos).
2. LŽTKC taip pat nesuprantama, kodėl iškart po įvykusio Komisijos posėdžio (po 2 dienų), nė nemėginęs atlikti papildomų archyvinių ir kitokių duomenų paieškos bei tyrimo, LGGRTC kreipėsi į Prokuratūrą, siūlydamas pastarajai kreiptis į Vilniaus apygardos administracinę teisumą dėl LGGRTC generalinio direktoriaus 1997 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr. 166 dalies dėl kario savanorio teisinio statuso pripažinimo Juozui Krikštaponiui (Krištaponiui) po mirties panaikinimo - LGGRTC Prokuratūrai pateikė tos pačios dienos (2014-12-19) data surašytą pažymą „dėl J.Krikštaponio (Krištaponio) veiklos vokiečių okupacijos laikotarpiu“. Minėta pažyma akivaizdžiai surašyta neatlikus papildomos archyvinių ir kitokių

¹⁰ <https://youtu.be/LkLkETooQO8>

¹¹ http://www.genocid.lt/UserFiles/File/leidyba/Zurnalas/51_zurnalas.pdf

duomenų paieškos bei tyrimo. Toks skubotumas leidžia daryti prielaidą, kad LGGRTC dėl nepaaiškinamų priežasčių nėra suinteresuotas išsiaiškinti ir nustatyti objektyvią tiesą dėl Krikštaponio (Krišatponio) dalyvavimo/nedalyvavimo nusikaltimuose žmoniškumui (2014-12-19 raštas ir pažyma pridedami).

3. LŽTKC pritaria Tyrinėtojo nuomonei, kad LGGRTC sąmoningai nesiaiškino dėl karo metu naudojamos priešų klaidinimo taktikos, t.y. , kodėl praėjus dviem dešimtmečiams po karo - 1961 m. atsirado tariami „liudininkai“, nesupratę, jog tuo metu nacių kalėjime atsidūrusiam J. Krikštaponiui, ir jį iš kalėjimo išvaduoti siekusiems asmenims, buvo būtina klaidinti vokiečių okupacinę valdžią. LGGRTC taip pat nepasisakė dėl Tyrinėtojo nurodyto Kapralovo rašto, kuriame sovietų generolas patvirtina, jog J.Krikštaponis vokiečių gestapo buvo suimtas ir kalinamas Kauno kalėjime.

Kadangi LGGRTC neįvykdė Pasipriešinimo dalyvių (Rezistentų) teisių komisijos 2014-12-17 posėdyje priimtų rekomendacijų, o 2014-12-19 LGGRTC pažymoje dėl J.Krikštaponio (Krišatponio) veiklos vokiečių okupacijos laikotarpiu“ nėra nurodyti esminiai J.Krikštaponio (Krišatponio) biografijos, gyvenimo ir veiklos faktai, Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras sprendžia, jog:

1. LGGRTC tinkamai nepagrindė Lietuvos laisvės gynėjo, kario-savanorio Juozo Krišatponio kaltės dalyvavus holokauste. Priešingai, pateikti įrodymai ir faktinės aplinkybės patvirtina, kad J. Krikštaponis masinių gyventojų žudynėse Baltarusijoje fiziškai negalėjo dalyvauti - pastarosios aplinkybės LGGRTC sąmoningai nėra tiriamos.
2. Sprendžiant iš surinktos medžiagos apie Lietuvos laisvės gynėją, kari-savanorį Juozą Krišatponį, kuriam Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu po mirties suteiktas pulkininko laipsnis, darytina išvada, kad istoriko M. Pocius ir LGGRTC darbuotojo R. Rukšėno tyrimas dėl J.J.Krikštaponio gyvenimo aplinkybių karo metu, yra atliktas neprofesionaliai ir tendencingai, galimai siekiant politinių (neatmestina, jog ir asmeninių, tarp jų ir materialinių) tikslų.
3. Ydingas minėtų tyrinėtojų J.Krikštaponio biografijos tyrimas patvirtina faktą, kad dėl lietuvių dalyvavimo/nedalyvavimo karo metu vokiečių okupacinės valdžios organizuotose civilinių gyventojų žudynėse, taip pat dėl atskirų žmonių kaltės nustatymo padarius/nepadarius nusikaltimus, sprendimus priima ne kompetentingos Lietuvos valstybės institucijos, ne profesionalūs galimų nusikaltimų tyrinėtojai, o dažnai ideologiškai angažuoti ir galimai galutiniais tyrinėjimų rezultatais asmeniškai suinteresuoti istorikai ar net žurnalistai (pvz., R.Vanagaitė). Dėl to Lietuvos laisvės kovų didvyrių reputaciją ir Lietuvos laisvės kovų istorinės atminties formavimo raidą šalyje (Laisvės kovų didvyrių juodinimą) lemia atsitiktinių asmenų nekompetencija arba šių asmenų subjektyvūs ideologiniai įsitikinimai, kas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai (31 str.) ir teisinės valstybės principams.

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras atkreipia visuomenės dėmesį į pastaruoju metu viešai vykdomą Lietuvos laisvės kovotojų juodinančią politinę kampaniją, kurią praeityje daugelį dešimtmečių vykdė sovietų okupacinės struktūros. Dabartinė minėta politinė kampanija yra ankstesnio Lietuvos pokario partizanų pjudymo tęsinys, absoliučiai sutampantis Rusijos hibridinio karo prieš Baltijos valstybes tikslais (Rusija teigia, esą visi pokario partizanai ir rezistencinio judėjimo dalyviai buvo naciai ir žydšaudžiai). Ši kampanija tarnauja Rusijos agresyviai politikai pagrįsti kare prieš Ukrainą (prieš tariamą nacizmą) ir demokratinį Vakarų pasaulį. Pažymime, kad viešai pateiktas neprofesionalus J.Krišatponio biografijos tyrimas kelia ne tik abejones dėl LGGRTC veiklos atitikimo deklaruojamiems tikslams – atkurti istorinę tiesą ir teisingumą (LGGRTC nuostatų 5 p.), jis netiesiogiai patvirtina, kad LGGRTC pamažu faktiškai tampa (arba jį yra siekiama paversti) politinių sąskaitų suvedinėjimo ir Lietuvos istorijos perrašinėjimo institucija.

Atsižvelgiant į tai, Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras prašo:

1. Lietuvos Respublikos Generalinę prokuratūrą atmesti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro prašymą panaikinti J.Krikštaponio kario-savanorio teisinį statusą dėl to, kad nėra atlikta papildoma archyvinių ir kitokių duomenų paieška bei išsamus jų tyrimas, atsakantis į klausimą, kodėl suimti ir tardomi bataliono nariai (2-osio kuopos policininkai) neliudijo prieš Krikštaponį (Krištaponį) 1948-1949 metais, o pirmieji parodymai nenuteistojo asmens gauti tik po dviejų dešimtmečių - 1961 metais.
2. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro direktorių spręsti dėl tyrinėtojų Mindaugo Pociaus ir Alfredo Rukšėno nušalinimo nuo tolesnių J.Krikštaponio biografijos tyrinėjimų (atsisakant jų vertinimų) dėl nepakankamos šių asmenų profesinės kompetencijos ir dėl to, kad šie asmenys yra galimai suinteresuoti trečiųjų asmenų pageidaujama tyrinėjimų rezultatais, dėl ko, turėdami išankstinę nuostatą, jie negali objektyviai vertinti tyrinėjamų faktų.

Priedama:

1. Generalinės prokuratūros 2015-01-22 raštas Nr. 17.2-829.
2. Pasipriešinimo dalyvių (Rezistentų) teisių komisijos 2014-12-17 posėdžio protokolas Nr.2PD-8 (231).
3. LGGRTC 2014-12-19 raštas Nr.13R-30 ir pažyma.
4. LGGRTC dokumento nuoroda apie NKVD generolo Kapralovo raštelį.
5. NKVD generolo Kapralovo 1945-08-29 raštas.
6. Jono Klimavičiaus 1941-11-04 raportas Nr. 8 II Apsaugos Bn. Vadui.
7. 1941-11-04 raportas vokiečių kalba.
8. Tarpininkavimas Nr.221.
9. Liudytojo Juozo Vėsos ir Stanislovo Gervino parodymų fragmentas.
10. Minsko apskrities komisijos Aktas Nr.64.
11. Iš LGGRTC archyvo. M.Pociaus pažymos, skirtos 2021-12-03 konferencijai Ukmergėje.
12. Viešų diskusijų renginys Ukmergėje „Komplikuotos biografijos tarp istorijos, atminties, politikos ir teisės“- int. prieiga https://www.youtube.com/watch?v=2vb_tQeM1Nw&t=2620s
13. Int. nuoroda <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/minske/is-cernoglaz-1.jpg>
14. Int. nuoroda <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/minske/is-cernoglaz-2.jpg>
15. Int. nuoroda <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/minske/akto-minsko-apskr-komisijos-nr64--istrauka-1.jpg>
16. LGGRTC dokumento ištrauka dėl J.Klimavičiaus ir J.J.Krikštaponio biografijos – int. prieiga <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/lggrtc-batal-sar-klimaviciu.jpg>
17. Impulevičiaus 1941-12-18 įrašas Pakėlimo lape į kapitono laipsnį dėl J.J.Krikštaponio tinkamumo pakelti kapitono laipsnį (45 lapas).
18. M. Pociaus publikacijos (22 psl.) int. nuoroda - http://www.genocid.lt/UserFiles/File/leidyba/Zurnalas/51_zurnalas.pdf
19. M. Pociaus Pažyma, skirta 2021-12-03 Ukmergės mokslinei konferencijai - <http://kazlusporto.puslapiai.lt/istorija/krikstapon/pazyma%20apie%20j-kriksta.pdf>

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras:

Piliečių gynybos paramos fondas –
Lietuvos žmogaus teisių asociacija –
Lietuvos kultūros kongreso garbės primininkas -
Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija –
Lietuvos Helsinkio grupė –

*Patvirtinu: Prašymas teikiamas nurodytų asmenų pritarimu.
Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacijos pirmininkas –
El.p: romualdas.povilaitis@gmail.com , tel. 86988 43356*

Stasys Kaušinis
Vytautas Budnikas
Krescencijus Stoškus
Romualdas Povilaitis
Aurelija Kuzmaite

Romualdas Povilaitis

